

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

مآخذشناسی تحلیلی کتب مدیریت اسلامی

پدیدآورندگان:
سعید حجازی فر
علی خانی

بازبینی محتوایی:
حمید رضا خسرو آبادی

فهرست مطالب

۱۳.....	سخن ناشر.....
۱۵.....	مقدمه.....
۲۱.....	اخلاق در اداره..... آیت‌الله مظاهری
۲۶.....	اخلاق مدیران..... محمد جواد خالقی
۳۰.....	اخلاق مدیریت..... علی اصغر الهامی‌نیا
۳۳.....	اخلاق مدیریت در اسلام..... آیت‌الله محمدی ری شهری
۳۷.....	ارباب امانت و اخلاق اداری در نهج‌البلاغه..... مصطفی دلشاد تهرانی
۴۱.....	از خود بیگانگی مثبت و قابلیت به‌کارگیری آن در مدیریت اسلامی..... بیمان نوری بروجردی
۴۴.....	اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن..... حجت‌الاسلام دکتر ولی‌الله نقی پورفر

- ۴۹..... اصول مدیریت و وظایف مدیران
حسین خینفر
- ۵۲..... اصول و مبانی مدیریت اسلامی در خدمات بهداشتی درمانی
عزت جعفر جلال
- ۵۶..... اصول و مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن
سکینه روشنی
- ۶۱..... اصول و مبانی مدیریت اسلامی
اسماعیل قبادی
- ۶۵..... اصول و متون مدیریت در اسلام
محمد حسین مشرف جوادی
- ۶۹..... اصول و مبانی مدیریت اسلامی
محمد حسین ساجدی نیا
- ۷۴..... امام علی (علیه السلام) و مدیریت
محمد دشتی
- ۷۸..... بهترین مدیر از دیدگاه برترین مدیر
زهرا پریفرد
- ۸۱..... بهره‌وری در پرتو اسلام
حسین بافکار
- ۸۵..... پیش‌نیازهای مدیریت اسلامی
آیت‌الله محمد تقی مصباح یزدی
- ۹۱..... تحلیلی از مدیریت اسلامی در پنج سال رهبری امام علی (علیه السلام)
غلامرضا اشرف سمنانی
- ۹۶..... تصمیم‌گیری حکیمانه رویکردی جدید به الگوسازی در مدیریت
محمد باقریان و همکاران
- ۱۰۰..... جرعه‌ای از مدیریت
ابراهیم تفرشی

فهرست مطالب □ ۷

- جلوهایی از مدیریت امام علی (علیه السلام) یا اخلاق کارگزاران در حکومت جمهوری اسلامی... ۱۰۲
حجت الاسلام دکتر حسن کمالی
- درآمدی بر کارآمدی در نظام سیاسی اسلام..... ۱۰۹
بهرام اخوان کاظمی
- رفتار سازمانی با رویکرد اسلامی ۱۱۶
عباس شفیعی، ابوطالب خدمتی و علی آقاپیروز
- رفتار سازمانی در نگاه مدیریت سازمانی..... ۱۲۳
غلامرضا ویسی، محمدعلی سواد
- رهبری در اسلام..... ۱۳۰
آیت الله محمدی ری شهری
- رهبری در بحران (با نگاهی به رهبری حضرت زینب (علیها السلام))..... ۱۳۵
حسینعلی سرباز حسینی
- سلوک مدیریت از دیدگاه امیرالمؤمنین (علیه السلام)..... ۱۳۸
علی اصغر رشیدگزکوه
- سیره پیامبر در رهبری و انسان سازی ۱۴۳
شیخ سالم الصفار
- سیره مدیریتی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله)..... ۱۴۸
مؤسسه فرهنگی قدر ولایت
- سیری کوتاه در مدیریت اسلامی ۱۵۴
حجت الاسلام سید محمود حسینی سیاه پوش
- سیصد اصل در مدیریت اسلامی..... ۱۵۸
محسن قرائتی
- سیمای مدیر موفق در سوره یوسف ۱۶۱
محمد موحدی نژاد
- عناصر رهبری سیاسی امام خمینی (علیه السلام)..... ۱۶۴
محمد علی مهدوی

- فرمان حکومتی پیرامون مدیریتی ۱۶۸
حجت الاسلام و المسلمین محمود قوچانی
- فروغ هدایت «رمز موفقیت مدیران از منظر امام علی (علیه السلام)» ۱۷۲
جعفر رحمانی و علی باقی نصرآبادی
- قدرت در مدیریت اسلامی ۱۷۶
محمد مهدی نادری قمی
- قرآن، مدیریت و علوم سیاسی ۱۸۱
محسن عباس نژاد
- قرآن مدیریت راستین ۱۸۵
محمد جواد علی زاده
- گزیده نکات مدیریتی در نهج البلاغه ۱۸۸
لطف الله فروزنده و افتخار السادات نوابی نژاد
- مباحثی از مدیریت اسلامی – مجموعه مقالات (جلد اول) ۱۹۷
عبدالله جاسبی
- مبانی مدیریت اسلامی ۲۰۶
رضا نجاری
- مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن ۲۱۰
محمدعلی انصاری، حبیب الله دعائی، سعید مرتضوی
- مبانی مدیریت و فرهنگ سازی (بانگرتشی نوین مبتنی بر الگوهای رفتاری – مدیریتی
سرلشگر پاسدار شهید مهدی زین الدین) ۲۱۶
سرهنگ پاسدار احمدیار محمدی، دکتر حسن زارعی متین
- مبانی و اصول مدیریت اسلامی ۲۲۰
علیرضا علی احمدی، حسین علی احمدی
- مختصات حکومت حقمدار در پرتو نهج البلاغه علی (علیه السلام) ۲۲۶
علی اصغر پور عزت

۲۳۴.....	مدیر موفق.....	عباس رحیمی
۲۳۷.....	مدیران و اخلاق اسلامی.....	محمد علی حسین زاده
۲۴۳.....	مدیریت ارزشی با تکیه بر ارزش‌های اسلامی.....	دکترعلیرضا علی احمدی، حجت‌الاسلام دکتر حسین علی احمدی
۲۴۷.....	مدیریت اسلامی.....	سید علی اکبر افجه‌ای
۲۵۱.....	مدیریت اسلامی.....	محمد حسین ابراهیمی
۲۵۵.....	مدیریت اسلامی از دیدگاه قرآن، نهج‌البلاغه و روایات.....	فخرالسادات نصیری
۲۵۹.....	مدیریت اسلامی.....	سازمان امور اداری و استخدامی کشور
۲۶۲.....	مدیریت اسلامی.....	محمد رضا سرمدی
۲۶۷.....	مدیریت اسلامی.....	مصطفی عسگریان
۲۷۱.....	مدیریت اسلامی.....	قاسم واتقی
۲۷۴.....	مدیریت اسلامی (اصول، مبانی، مفاهیم و الگوها).....	مسعود احمدی
۲۷۹.....	مدیریت آموزشی با سیری در نهج‌البلاغه.....	محمد اصلی پور
۲۸۴.....	مدیریت رشد در آینه اندیشه‌ها.....	طاهره مسلمی زاده

- ۲۸۸.....مدیریت علمی مکتبی ازدیدگاه اسلام.....
عباسعلی اختری
- ۲۹۳.....مدیریت علوی.....
ابوطالب خدمتی، علی آقا پیروز، عباس شفیعی
- ۲۹۸.....مدیریت موفق.....
محسن کتابچی
- ۳۰۲.....مدیریت و اداره امور دولتی در اسلام.....
محمد عبدالله آل بورایی
- ۳۰۹.....مدیریت و فرماندهی در اسلام.....
آیت‌الله مکارم شیرازی
- ۳۱۴.....مدیریت و ویژگی‌های مدیران نمونه از دیدگاه قرآن.....
مطهره تهامی
- ۳۱۷.....مدیریت در اسلام.....
علی آقا پیروز و همکاران
- ۳۲۳.....نظام مشارکت زیربنای مدیریت اسلامی.....
فریور باتمانقلیچ
- ۳۲۸.....نقش ارزش‌های اسلامی در فرآیند نظارت و کنترل سازمان.....
دکتر علیرضا علی احمدی، مصطفی کاظمی، محمد مولایی
- ۳۳۱.....نقش و حقوق کارکنان در سازمان‌ها ازدیدگاه امام علی (علیه‌السلام).....
علی اصغر عطاران طوسی
- ۳۳۵.....نگاهی به سیره حکومتی امام علی (علیه‌السلام).....
زهرا زارعی
- ۳۳۸.....نگاهی به وجدان کاری و فرهنگ سازمانی با رویکرد دینی.....
محمدرضا احمدی
- ۳۴۳.....نگرشی بر مدیریت اسلامی.....
سید رضا تقوی دامغانی

نگرشی بر مدیریت در اسلام..... ۳۴۸

جمعی از علما

ویژگی‌های مدیر موفق..... ۳۵۶

ناصر محمد خانلو و معصومه محمدزاده ماکویی

ویژگی‌های مدیریت اسلامی..... ۳۶۰

بانو حسینی بوشهری

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
(قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند. از این حیث «تربیت» را می توان مقوله ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می سازد.

از سوی دیگر «سیاست ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست ها در گرو انجام پژوهش های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان های فکری و اجرایی به حساب می آیند و نمی توان آینده درخشانی را بدون توانایی های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و

بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنهاست تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت **مکتب علمی امام صادق (علیه السلام)** را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان‌شاءالله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه

اسلام دین کاملی است که برای تمام فعالیت‌های بشر، اعم از فردی یا جمعی، قوانینی را ارائه نموده است. دین مبین اسلام قوانین کاملی را نیز برای اداره حکومت، دولت، جنگ و تعیین حدود دسته‌بندی آنها ارائه کرده است. هیچ عرصه‌ای از فعالیت فردی و اجتماعی وجود ندارد که اسلام آن را نادیده بگیرد و کنار بگذارد. باور بر این است که چنین دین کاملی، مستعد ارائه پاسخ‌های جدید به مسائل نوین جوامعی است که در جستجوی توسعه و نوسازی هستند.

از زمان شروع غیبت امام زمان (عج) تا پیش از انقلاب اسلامی ایران، شیعه به دلیل اینکه از حکومت‌داری به دور بوده و تنها در موارد محدودی از تاریخ به صورت تشریفاتی در حکومت حضور داشته و در حقیقت دوران تقیه خود را سپری می‌کرده است، علما و دانشمندان شیعه به‌طور بسیار محدود، به تبیین و تفسیر اجتماعیات اسلام جهت پیاده‌سازی آن در جوامع اسلامی پرداخته‌اند.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و تشکیل حکومت اسلامی با تأکید بر آرمان‌های تشیع، ضرورت به‌کارگیری احکام اجتماعیات اسلام در اداره و مدیریت جامعه بسیار احساس گردید. در همین راستا یکی از مباحث مطرح شده، بحث مدیریت اسلامی است که موجب شده است که در این زمینه کتب متعددی با رویکردها و دیدگاه‌های متفاوت به رشته تحریر درآید.

بر این اساس آنچه در باب مدیریت و رهبری در اسلام تألیف شده است، سرمایه‌های معنوی انقلاب اسلامی به‌شمار می‌آید. از این رو هرگونه اقدامی که در

جهت شناسایی، گردآوری، حفظ و نگهداری و توسعه این آثار به منظور بهره‌برداری گسترده‌تر از آنها صورت می‌پذیرد، عین رشد و مصداق مدیریت و رهبری به حساب می‌آید. در سالیان اخیر سیر و تحول در مکتوبات این حوزه، از گستردگی قابل توجهی برخوردار شده است. از همین رو امروزه در عصر انفجار اطلاعات، دستیابی به منابع یک موضوع در میان انبوه اطلاعات از جمله مقوله‌های قابل اهمیتی است که عدم توجه به آن، با نبود اصل منابع چندان تفاوتی ندارد.

بدون شک جهت تولید علم و گسترش مرز دانش در هر زمینه‌ای، آشنایی و فراگیری مرزهای آن دانش پیش‌شرط لازم می‌باشد. امروزه پس از گذشت قریب به ۳۰ سال از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و تشکیل دولت جمهوری اسلامی در ایران، در مقایسه با جایگاه گذشته و کنونی مدیریت اسلامی مشخص می‌باشد که مدیریت اسلامی بسیار تأثیرگذارتر از دیگر اندیشه‌ها و نمونه‌های عملی مدیریت در جهان بوده و هست. اگرچه کتب مرتبط با حوزه مدیریت اسلامی به صورت پراکنده در برخی از منابع یافت می‌شود، با این همه لااقل کتب موجود در بازار که هنوز چاپ می‌شوند تاکنون به صورت متمرکز در یک کتاب و آن هم به صورت تحلیلی ارائه نشده است، لذا محققان و اندیشمندانی که می‌خواهند از این کتب استفاده نمایند، تنها با صرف زمان و هزینه زیاد و انجام دوباره کاری‌های متعدد، به آنها دست می‌یابند.

از همین رو با توجه به حجم گسترده این کتاب‌ها لازم است تا در قالب یک طرح جامع و مستمر کتب موجود در این حوزه گردآوری و طبقه‌بندی شود تا محققین و پژوهشگران این حوزه، که به حمدالله اقبال گسترده‌ای هم در این زمینه در دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه به وجود آمده است، ضمن آگاهی از کلیه کارهای انجام شده و دستاوردها و مرزهای دانش مدیریت اسلامی، بتوانند با هم‌افزایی بیشتر ادامه مسیر را طی نمایند.

در همین راستا یک پروژه پژوهشی در سال ۱۳۸۷ برای مآخذشناسی تحلیلی کتب مدیریت اسلامی تعریف و پیگیری شد که از طرف مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع) مورد استقبال گرفت. مبنای انتخاب کتب هم کتاب‌های موجود و در دسترس در همان سال ۱۳۸۷ بود. بنابراین کتاب‌هایی که در این مجموعه معرفی می‌شوند، نشان‌دهنده برتری آنها نسبت به سایر کتب مدیریت اسلامی نمی‌باشد.

فایده انجام این کار پژوهشی این است که محققین با محتوا و حجم کارهای رایجی که انجام شده است آشنا می‌شوند و درمی‌یابند که برای پرداختن به موضوعی خاص به کدام کتاب‌ها باید رجوع کند و چون در این پروژه با رویکرد تحلیلی جمع‌آوری می‌شوند محقق می‌تواند تشخیص دهد که کدام کتاب‌ها مناسب تحقیق هستند و کیفیت کلی آن کتاب چگونه است. در ضمن این منبع قابل استفاده برای تمام پژوهشگران، اساتید و دانشجویان علاقه‌مند به حوزه مدیریت اسلامی خواهد بود. در این پژوهش مشخصات و محتوای هر کتاب در یک فرم استاندارد آورده شده است. این فرم شامل نه قسمت است که به شرح زیر است.

۱- اطلاعات چاپ کتاب:

در این قسمت اطلاعات کتاب‌شناسی کتاب شامل عنوان کتاب، پدیدآورندگان، ناشر، تاریخ انتشار، نوبت چاپ، شابک کتاب، آدرس و تلفن ناشر و عنوان پشت جلد به زبان انگلیسی ذکر شده است.

۲- سرفصل‌های مورد بحث در کتاب:

در این قسمت سرفصل‌ها و مطالب مهم کتاب ذکر شده است.

۳- مهم‌ترین منابع مورد استفاده مؤلف:

در این قسمت مهم‌ترین منابع مورد استفاده مؤلف ذکر شده است. البته بیان این نکته ضروری است که سعی شده است بیشتر منابع اسلامی مورد استفاده ذکر گردد تا مخاطبان با این منابع آشنا شوند.

۴- خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب کتاب:

در این قسمت فصول کتاب و خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب کتاب ذکر شده است. البته سعی شده است که به ذکر عناوین مطالب بسنده نشود و بخش‌هایی از مطالب کتاب هم آورده شود تا محتوای مطالب هم برای مخاطب ملموس باشد.

۵- کلید واژه‌ها و اصطلاحات پر کاربرد:

آوردن کلید واژه‌ها علاوه بر اینکه که منجر به آشنایی مخاطب با اصطلاحات پر کاربرد کتاب می‌شود این مزیت را دارد که اگر قرار شد این کار به صورت نرم‌افزاری ارائه شود، قابلیت جستجو داشته باشد.

۶- جنبه‌های نوآوری کتاب:

در این قسمت سعی شده است که مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها و ایده‌های نو مؤلف کتاب ذکر گردد.

۷- روش و رویکرد مورد استفاده مؤلف در طرح مباحث اسلامی:

در حوزه مدیریت اسلامی رویکردهای متفاوتی به لحاظ محتوایی وجود دارد. در این قسمت رویکرد مورد استفاده کتاب ذکر می‌گردد. این رویکردها از حیث محتوایی شامل موارد زیر می‌باشد:

- رویکرد مبانی‌گرا: در این رویکرد سعی می‌گردد که بحث‌های بنیادین در حوزه مدیریت اسلامی مطرح گردند که شامل مباحث فلسفی، روش‌شناختی، بحث‌های عمیق معرفت‌شناسی، ارزش‌شناسی، انسان‌شناسی، هستی‌شناسی و... مورد بررسی قرار می‌گیرند.

- رویکرد اخلاقی و ارزش‌گرا: در این رویکرد بیشتر به اخلاق مدیران مسلمان پرداخته‌اند و خصوصیات و ویژگی‌هایی را که از نظر اخلاقی یک مدیر باید دارا باشد را فهرست نموده و به بحث و بررسی آن پرداخته‌اند. در این رویکرد سعی می‌گردد که مدیریت از لحاظ اخلاقی و مسائل اخلاقی بررسی گردد. سعی عمده در این رویکرد وارد کردن مباحث اخلاقی در حوزه مدیریت است. به‌عنوان مثال ویژگی‌های اخلاقی یک مدیر و نحوه رفتار او با دیگران در این رویکرد مطرح می‌گردد.

- اصول‌گرایی: در این رویکرد افراد به بررسی اصول مدیریت در اسلام پرداخته‌اند و یک سری اصولی را مطرح نموده‌اند و به بررسی آن در منابع تحقیق اسلامی پرداخته‌اند. در این رویکرد با توجه آیات و روایات و سنت ائمه اصولی برای مدیریت استخراج می‌شود و بیان می‌گردد که این اصول باید مدنظر قرار گیرد و به‌عنوان پایه مدیریت مدیران قرار گیرند.

- رویکرد نظام حکومتی و اداری: رویکردهای دیگری نظیر رویکرد نظام حکومتی و اداری نیز گفته شده است که بیشتر به بحث در مورد حکومت اسلامی و ویژگی‌ها و وظایف آن می‌پردازد.

- تخصصی گرا: در این آثار سعی می‌گردد که حوزه خاصی از موضوعات مربوط به مدیریت با رویکرد اسلامی مورد بررسی قرار گیرد. به عنوان مثال رفتار سازمانی که یکی از مباحث کلیدی در مدیریت است با رویکرد اسلامی تبیین می‌گردد.

- شخصیت گرا: در این رویکرد سیره یک مدیر اسلامی مورد بررسی قرار می‌گیرد و سعی می‌گردد که راه و روش مدیریت این شخص مورد بررسی قرار گیرد. در اکثر موارد این مدیر از ائمه انتخاب می‌شود که عمدتاً هم شیوه پیامبر اسلام (ﷺ) و امام علی (علیه السلام) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

- منبع گرا: در برخی از آثار سعی شده است که نکته‌های مدیریتی از یک منبع خاص استخراج گردد. در واقع در این آثار ابتدا یک منبع مثل قرآن، نهج البلاغه و... انتخاب می‌شود سپس سعی می‌گردد تا نکات مدیریتی آن استخراج گردد.

- رویکرد وظیفه‌گرایی: در این رویکرد، افراد بیشتر به وظایف مدیران اسلامی پرداخته‌اند و وظایفی را برای آنان برشمرده‌اند که از متون اسلامی بر گرفته‌اند. در این رویکرد وظایف یک مدیر از دیدگاه اسلامی بررسی می‌گردد و تلاش می‌گردد تا با توجه به منابع اسلامی وظایفی که برای مدیر و مسئول تعیین شده است، استخراج گردد.

- رویکرد ترکیبی: آثاری وجود دارد که تنها با یک رویکرد به مدیریت اسلامی پرداخته‌اند بلکه حاوی چند رویکرد هستند که می‌توان گفت که چند رویکردی هستند. به عنوان مثال هم به بیان وظایف مدیران می‌پردازد و هم مباحث خاص مثل رهبری را مطرح می‌کند که ترکیب دو رویکرد وظیفه‌گرا و تخصصی گراست.

۸- نقد اجمالی کتاب:

در این قسمت نقاط ضعف و قوت کتاب به صورت اجمالی ذکر گردیده شده است تا مخاطب به صورت کلی با کتاب آشنا شود.

۹- سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهادی برای مطالعات و تحقیقات آتی:

با توجه به محتوای مطالب کتاب در این قسمت سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهاد شده است که می‌تواند برای تعیین عناوین مقالات، پایان‌نامه‌ها و سایر کارهای پژوهشی در حوزه مدیریت اسلام مورد استفاده قرار گیرد.

امید است به یآوری خداوند متعال این گام ابتدایی در راستای معرفی آثار مرتبط با حوزه مدیریت اسلامی مورد قبول باری تعالی و مورد عنایت و استفاده فرهیختگان و

نخبگان عرصه‌های علم و عمل واقع شود. در اینجا لازم است تا از مساعدت‌ها و راهنمایی‌های جناب آقای دکتر وحید یاوری ریاست محترم مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که نقش مهمی در تولید این اثر داشته‌اند و آقای روح الله تولایی کمال قدردانی و سپاسگزاری را داشته باشم. امیدست اساتید و صاحب‌نظران گرامی نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را در مورد این اثر با ما در میان بگذارند.

سعید حجازی فر

اخلاق در اداره

آیت‌الله مظاهری

اطلاعات چاپ کتاب:		۱
عنوان کتاب: اخلاق در اداره		
ناشر: مؤسسه بوستان کتاب	پدیدآورنده/گان: آیت‌الله حسین مظاهری	
تاریخ انتشار: ۱۳۸۷	نوبت چاپ: هفتم	
آدرس و تلفن ناشر: قم خیابان شهدا تلفن: ۷-۷۷۴۲۱۵۵		
عنوان پشت جلد به زبان انگلیسی: ندارد		
سرفصل‌های مورد بحث در کتاب:		۲
- ارزش کار اداریان		
- خدمت خالصانه		
- نتایج اخلاص		
- پرهیز از منت‌گذاری		
- پرهیز از عجب		
- ویژگی‌های مدیران موفق		
- نتایج سعه صدر		
- مدیران و امتحان الهی		
- اهمیت خردورزی و احتیاط در مدیریت		
- اهمیت دادن به شخصیت انسان‌ها در برخوردها		
- نقش تهذیب در سامان‌دهی کارها		

<p>– خدمتگذاری و آرامش – حسابرسی از منصبداران در قیامت – جبران کوتاهی و گناه (توبه)</p>	
<p>مهم ترین منابع مورد استفاده مؤلف: قرآن مجید، نهج البلاغه، بحارالانوار، وسائل الشیعه، شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، تحف العقول، تاریخ طبری، مستدرک حاکم، سیره حلبی، السیره النبویه ابن هشام، الکامل فی التاریخ ابن اثیر، المغازی واقدی، اصول کافی و فروع کافی</p>	۳
<p>خلاصه ای از مهم ترین مطالب کتاب: کتاب حاضر متشکل از مجموعه بحث های اخلاقی است که فقیه متبوع و معلم اخلاق، آیت الله مظاهری در جمع کارکنان اداره ها مطرح کرده اند، که به ترتیب دارای بخش های ذیل می باشد: ارزش کار اداریان: در این بخش کار خدماتی مهمتر از دیگر انواع کارها دانسته شده است و منظور از کار خدماتی در این بحث گره گشایی از کار مردم است، نویسنده در این رابطه به روایتی اشاره نموده است که برآوردن حاجت مردم، مساوی با هفتاد حج مقبول عنوان گردیده است. رئوس مطالبی که در ذیل این عنوان آورده شده است، عبارتند از: نقش سعه صدر در گره گشایی از کار مردم، برافروخته شدن پیامبر از توهین به مسلمانان، پیامبر بهترین الگوی خدمت گذاری و دریادلی، تأثیر پیامبر از ناراحتی اسیر غیر مسلمان، سعه صدر حضرت یوسف (علیه السلام) و اهمیت گره گشایی از کار مردم. نویسنده در توضیح هر مورد، از داستان های صدر اسلام و آیات و روایت بهره جسته است. خدمت خالصانه: در این بخش به اثر اخلاص در جاویدان شدن اعمال و برکت آن پرداخته است و به این منظور مباحث ذیل را مطرح کرده است: معنای خلوص، ذکر نمونه هایی از خلوص، اهمیت اخلاص در قرآن و روایات و نتایج اخلاص. پرهیز از منت گذاری: در این بخش نویسنده به نامه امیرالمؤمنین (علیه السلام) به مالک اشتر اشاره نموده و همچنین نمونه هایی از خدمات بی منت اهل بیت (علیهم السلام) را ذکر کرده اند. پرهیز از عجب: در این بخش مباحث ذیل مطرح گشته اند: فرق عجب و ریا،</p>	۴

سلمان فارسی و مبارزه با عجب، ایستگاه خطرناک که با نام مرصاد در قرآن از آن یاد شده است و نمونه‌هایی از سیره امیرالمؤمنین علی (علیه السلام).

ویژگی‌های مدیران موفق: در این بخش نویسنده موارد ذیل را از ویژگی‌های مدیران موفق دانسته است: ۱. تخصص و تعهد ۲. ایجاد مواسات ۳. منطقی بودن ۴. پرهیز از تندخویی ۵. سعه صدر. نویسنده این موارد را از داستان‌های قرآن و روایاتی که در کتب معتبر حدیثی شیعه نقل شده‌اند، استخراج نموده است.

نتایج سعه صدر: در این بخش نویسنده نتایج سعه صدر را که یکی از ویژگی‌های مدیران موفق می‌دانست را مطرح می‌کند. داستان موسی و فرعون در این قسمت مورد استناد قرار گرفته است. وی سپس ادامه ویژگی‌های مدیران موفق را به شرح ذیل برشمرده است: ۶. قاطعیت ۷. صبر و استقامت.

مدیران و امتحان الهی: در این بخش امتحان الهی را برای همگان دانسته که مدیران هم گروهی از مردم هستند و در آن به انواع امتحان‌ها و غفلت انسان پرداخته است.

اهمیت خردورزی و احتیاط در مدیریت: در این بخش نویسنده انسان‌های بالای چهل سال و خانم‌های کارمند را توصیه می‌کند که با عصای احتیاط حرکت کنند و نسبت به رفتارهایشان حساس‌تر باشند و خود را دائماً مورد محاسبه قرار دهند. در ادامه به نتیجه کردارهای مدیران و کارکنان اداره‌ها پرداخته است.

اهمیت دادن به شخصیت انسان‌ها در برخوردها: در این بخش نویسنده به شخصیت انسان از دیدگاه اسلام پرداخته است. در این رابطه اشاره شده است که احترام مؤمن از احترام کعبه بیشتر است و انسان خلیفه الهی است و آیات مختلفی در رابطه با قدر و منزلت انسان مورد استناد قرار گرفته‌اند. بنابراین، مدیران و کارکنان ادارات باید بدانند که با چنین انسان و شخصیتی روبرو هستند و حداکثر تلاش خود را در جهت خدمت‌گزاری به او به کار گیرند.

نقش تهذیب در ساماندهی کارها: در این بخش تهذیب اساسی‌ترین کار انسان دانسته شده و سپس مطالب رستگاران و تهذیب و عبودیت مطرح گشته است.

خدمت‌گزاری و آرامش: در این بخش به رابطه خدمت‌گزاری و آرامش پرداخته است. نتیجه آن که خدمت به مردم، خدمت به خداست و آرامش را به دنبال دارد.

حسابرسی از منصب‌داران در قیامت: در این بخش نویسنده حساب خواص و عوام را در قیامت و حسابرسی طبق آیات و روایات جدا می‌داند و اشاره می‌نماید برای خواص پرونده‌ای جداگانه تشکیل می‌شود و سخت‌گیری‌هایی که به آنان

	<p>می‌شود، به عوام و عموم مردم نمی‌شود. رئوس مطالبی که در ادامه مطرح شده‌اند عبارتند از: نمونه‌هایی از توبه خواص (حضرت یوسف، حضرت یونس، توبه خواص، تجسم اعمال در قیامت و اقسام تجسم عمل). جبران کوتاهی و گناه (توبه): در این بخش نویسنده به برگشت از گناه که توبه نام دارد پرداخته است و به مباحث ذیل پرداخته است: عدم توفیق در توبه، حقالله و حق الناس و چرا توبه دم مرگ قبول نمی‌شود؟.</p>
۵	<p>کلید واژه و اصطلاحات پرکاربرد: اخلاق - اداره - سعه صدر - خدمت</p>
۶	<p>جنبه‌های نوآوری کتاب (مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها و ایده‌های نو): بحث را بسیار ریشه‌ای شروع کرده است و در ضمن نظرات دیگر هم در کتاب نقد شده‌اند.</p>
۷	<p>روش و رویکرد مورد استفاده مؤلف در طرح مباحث اسلامی: اخلاق مدارای است.</p>
۸	<p>نقد اجمالی کتاب (بیان نقاط ضعف و قوت): - کتاب دارای نقاط قوت متعددی چون استفاده فراوان از آیات و باورهای دینی است همچنین در انتهای هر جلسه پرسش و پاسخ‌های مطروحه گنجانده شده است. - به دلیل آن که کتاب حاضر مجموعه سخنرانی‌های آیت‌الله مظاهری در ادارات مختلف می‌باشد، بسیاری از مطالب و مثال‌ها کاملاً عینی و مطابق با شرایط واقعی جامعه است و این یکی از نقاط قوت کتاب به‌شمار می‌آید. - کتاب دارای نقاط ضعفی هم می‌باشد که برخی از آنها عبارتند از: گاهی بیش از حد لزوم بحث‌ها، فلسفی و شناختی شده‌اند و به نظر به برخی مطالب بیش از حد لازم پرداخته شده و همچنین به اقتضاء سمینار بودن گاهی مطالب چندین‌بار تکرار شده است.</p>
۹	<p>سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهادی برای مطالعات و تحقیقات آتی: - جایگاه فطرت در مدیریت اسلامی - تأثیر نظام ارزشی یک دین بر مدیران آن دین - تأثیر انسان‌شناسی‌های متفاوت بر مدیریت - جایگاه باور یا عدم باور به ارزش‌ها در مدیریت</p>

– تأثیر نوع اعتقاد به خیر و شر در مدیریت	
– تأثیر تعریف سود، منفعت، سعادت و ... در مدیریت	

اخلاق مدیران

محمد جواد خالقی

	اطلاعات چاپ کتاب:
	عنوان کتاب: اخلاق مدیران
	پدیدآورنده/گان: محمد جواد خالقی
	ناشر: ندای دوست
۱	تاریخ انتشار: ۱۳۸۳
	نوبت چاپ: اول
	شابک: ۹۶۴-۷۴۲۱-۱۲-۵
	آدرس و تلفن ناشر: قم نشر ندای دوست مرکز پخش در قم: ۰۲۵۱-۷۷۵۶۵۱۰
	مرکز پخش در تهران: ۰۲۱-۵۹۱۶۳۵۳
	عنوان پشت جلد به زبان انگلیسی:
	Manager behavior
۲	سرفصل‌های مورد بحث در کتاب: - راه زندگی در نظام اسلامی - عوامل سعادت آفرین - تقوای الهی و ضرورت عمل صالح - وظایف کارگزاران - مدیران و سلوک معنوی - مسئولیت کارگزاران نظام اسلامی - اخلاق کارگزاران
۳	مهم‌ترین منابع مورد استفاده مؤلف: آیات قرآن و نهج‌البلاغه و بحارالانوار کتاب فهرست منابع ندارد.

خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب کتاب:

این کتاب مجموع سیزده سخنرانی اخلاقی از آیات عظام است که در استانداری قم برای مدیران برگزار شده است که بعد از پیاده‌سازی و ویرایش به صورت کتاب درآمده است که موضوعات مباحث به صورت زیر است:

موضوع سخنرانی آیت‌الله جوادی آملی راه زندگی در نظام اسلامی است که ایشان به بررسی جهت‌گیری در زندگی، تفسیر وجه‌الله می‌پردازند و علی (علیه السلام) را به عنوان الگوی خدمت‌گزاری معرفی می‌کنند.

موضوع سخنرانی آیت‌الله احمدی میانجی عوامل سعادت‌آفرین است که ایشان عوامل و موانع سعادت را بیان می‌کنند.

موضوع سخنرانی آیت‌الله استادی تقوای الهی و ضرورت عمل صالح است که ایشان توصیه‌هایی به مدیران ارائه می‌کنند از جمله اینکه امر ونهی باید با عمل باشد و خود انسان هم باید عامل باشد و انسان باید با افراد خداشناس هم‌نشین باشد و همچنین بدی خود را قبل از دیگران ببیند.

عبادت راز آفرینش موضوع سخنرانی آیت‌الله اشتهاوردی است. ایشان عبادت را راز آفرینش معرفی می‌کند و در ادامه راه جلوگیری از نفوذ شیطان را بیان می‌کنند سپس اقسام دوست در نگاه دین را می‌شمارند و در ادامه به مدیران توصیه‌هایی می‌کنند از جمله اینکه با ذکرالهی هم‌نشین باشید و از حوادث روزگار عبرت بگیرید و فضیلت ایام سرنوشت ساز در طول سال مثل ماه رمضان و رجب و شب قدر را بدانید و از آنها بهره ببرید.

موضوع سخنرانی آیت‌الله امینی وظایف کارگزاران است. ایشان عمل صالح یک مدیر را اجرای عدالت و کمک به محرومان می‌داند و مدیران را توصیه به غلبه بر هوای نفس می‌کنند.

آیت‌الله انصاری شیرازی موضوع مدیران و سلوک معنوی را مطرح می‌کنند که در ادامه ایشان به تشریح مراحل سلوک معنوی می‌پردازند.

موضوع سخنرانی آیت‌الله دیباجی خدمت به مردم ترقی و تکامل معنوی است که بیان می‌کند که انسان با بندگی خدا می‌تواند به مقامات علی معنوی برسد.

موضوع سخنرانی آیت‌الله کریمی جهرمی خیرخواهی مدیران است که بیان می‌کنند که مدیران باید خیر خواه دیگران باید باشند.

موضوع سخنرانی آیت‌الله شاه‌آبادی عبادت، راز خلقت و آفرینش است و انواع

	<p>عبادت را می‌شمارند. در ادامه ایشان به بررسی چگونگی هدایت بشر می‌پردازند. ایشان مدیران را به غنیمت شمردن توصیه می‌کنند و راه‌های مقابله با هوای نفس را بیان می‌کنند.</p> <p>آیت‌الله صابری همدان بحث اصلاح و اخلاق را مطرح می‌کنند. ایشان جایگاه اخلاق در دین را بیان می‌کنند وائمه اطهار و انبیاء را به‌عنوان اسوه‌های اصلاح و اخلاق معرفی می‌کنند.</p> <p>آیت‌الله محفوظی بحث اخلاق کارگزاران را مطرح می‌کنند که اکثر نکاتی که بیان می‌کنند از نامه حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) به فرزندش امام حسن (علیه السلام) بعد از جنگ صفین است.</p> <p>موضوع سخنرانی آیت‌الله ممدوحی کارگزاران نظام اسلامی فرصت‌ها و بصیرت‌هاست و بیان می‌کنند که انسان در گرو اعمال خویش است و وظیفه مدیر سنگین است و اگر بصیرت الهی نداشته باشد به ورطه گناه و ستم خواهد افتاد.</p> <p>آیت‌الله مؤمنی بحث مسئولیت کارگزاران نظام را مطرح می‌کنند که به تشریح مسئولیت کارگزاران در نظام اسلامی می‌پردازند و ابلاغ و اجتهاد و احیا و اقامه حدود خداوند و طرفداری از مستضعفان و مهرورزی و توجه به ارباب رجوع و از مهم‌ترین وظایف مدیران می‌دانند.</p>
<p>۵</p>	<p>کلید واژه و اصطلاحات پرکاربرد: اخلاق کارگزاران، وظایف کارگزاران، سلوک معنوی، غلبه بر هوای نفس، اخلاق</p>
<p>۶</p>	<p>جنبه‌های نوآوری کتاب (مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها و ایده‌های نو): اینکه برای مدیریت جلسات اخلاقی باشد تا اساتید اخلاق مدیران را متوجه مسئولیت‌هایشان بگردانند، ایده بسیار خوبی است و از لغزش‌های مدیران جلوگیری می‌کند.</p>
<p>۷</p>	<p>رویکرد مورد استفاده مؤلف در طرح مباحث اسلامی: ترکیبی از رویکردهای اخلاقی‌گرا، مبانی‌گرا، وظیفه‌گرا و تخصصی‌گراست.</p>
<p>۸</p>	<p>نقد اجمالی کتاب (بیان نقاط ضعف و قوت): - سخنرانی‌های خوب اخلاقی از بهترین اساتید اخلاق در کتاب جمع‌آوری شده است که بسیار قابل استفاده است. - مجموع مباحث کتاب سیر مشخصی ندارد و مباحث منفک از یکدیگر مطرح شده‌اند.</p>

<p>- مثال‌های مناسبی در حوزه اخلاق از بزرگان نقل شده است که می‌تواند الگوها و مصادیق خوبی را معرفی نماید.</p> <p>- منابعی که استفاده شده است محدود می‌باشد که البته به‌خاطر سخنرانی بودن مباحث است.</p> <p>- برخی از مسائل مختص کارگزاران نبوده و بحث‌های عمومی اخلاقی است مثل سلوک معنوی راهکارهای عملی برای اجرا کردن نکات اخلاقی در سازمان در این کتاب کم دیده می‌شود.</p>	
<p>سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهادی برای مطالعات و تحقیقات آتی:</p> <p>- راه‌های سنجش خلیقیات یک مدیر چیست؟ مثلاً چه مدیری صبور است و چه مدیری صبور نیست؟</p> <p>- ویژگی‌های اخلاقی که اسلام از مدیر می‌خواهد چیست؟</p> <p>- راهکارهای عملی برای عملیاتی کردن نکات اخلاقی در سازمان چیست؟</p> <p>- ویژگی‌های اخلاق از نگاه اسلامی و از نگاه غربی چه تفاوت‌هایی دارند؟</p> <p>- چگونه می‌شود از منابع موجود در حوزه اخلاق برای بالابردن سطح اخلاق در سازمان استفاده کرد؟</p>	۹

اخلاق مدیریت

علی اصغر الهامی نیا

۱	اطلاعات چاپ کتاب:
	عنوان کتاب: اخلاق مدیریت
	پدیدآورنده/گان: علی اصغر الهامی نیا
	ناشر: کوثر غدیر
	شابک: X-۱۲-۸۰۲۴-۹۶۴
۲	تاریخ انتشار: بهار ۱۳۸۲
	نوبت چاپ: اول
۳	آدرس و تلفن ناشر: ذکر نشده است.
	عنوان پشت جلد به زبان انگلیسی: ندارد
۴	سرفصل‌های مورد بحث در کتاب:
	فصل اول: کلیات اخلاق مدیریت
	فصل دوم: اصول اخلاق مدیریت
	فصل سوم: رفتار با فرادستان
	فصل چهارم: رفتار با فرودستان
فصل پنجم: آفات اخلاق سازمانی	
۳	مهم‌ترین منابع مورد استفاده مؤلف:
	قرآن کریم، نهج‌البلاغه، غررالحکم و دررالکلم، صحیفه نور امام خمینی (عج)
۴	خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب کتاب:
	مطالب کتاب در ۵ فصل ارائه شده است. موضوع فصل اول کلیات اخلاق مدیریت است. در این فصل نویسنده بعد از تعریف مدیریت و اخلاق، رابطه اخلاق و مدیریت را چنین بیان می‌کند که در بینش اسلامی، اخلاق با مدیریت رابطه

تنگاتنگی دارد و می‌توان گفت پاسداری از موازین اخلاقی در مدیریت از ضرورت بیشتری برخوردار است. در ادامه نویسنده دو مرحله را برای مدیران برای کسب صلاحیت‌های اخلاقی در حسن اداره امور بیان می‌کند که مرحله اول مرحله تخلیه و آفت‌زدایی است که منظور دوری کردن از زشتیات است. مرحله دوم مرحله تخلیه و آراسته شدن به فضائل اخلاقی است. در ادامه نویسنده ۴ مورد را به‌عنوان برکات اخلاق مدیریت بیان می‌کند که عبارتند از: ۱- هموارکننده راه ۲- کسب محبوبیت اجتماعی ۳- ترویج نیکی‌ها ۴- خرسندی مردم از دین و نظام اسلامی. در فصل دوم نویسنده به اصول اخلاق مدیریت می‌پردازد و نه اصل اخلاقی را بیان می‌کند که به شرح زیر است: ۱- قدرت روحی ۲- ساده‌زیستی ۳- وجدان کاری ۴- انضباط اداری ۵- انتقادپذیری ۶- اعتماد به نفس ۷- دلیری ۸- وقار و متانت ۹- تغافل. به‌عنوان مثال برای تغافل آثاری مثل موفقیت فراوان، حفظ انسجام سازمان، خوش نامی، زندگی گوارا و حفظ حرمت قائل است. فصل سوم به موضوع رفتار با فرادستان می‌پردازد و نویسنده به سه مورد در رابطه با فرادستان اشاره می‌کند که اولی اطاعت و فرمان‌بری است و بیان می‌شود که لازمه کار تشکیلاتی و قوام و دوام آن، بستگی تام به اطاعت افراد از مافوق دارد و هرگونه سهل‌انگاری در آن به نظم و انسجام سازمان خدشه وارد می‌کند. دومی این است که مدیران و کارمندان مسلمان باید نسبت به فرادستان و سازمان متبوع خود، دلسوزی و خیرخواهی بیشتری داشته باشند. سومی هم پرهیز از چاپلوسی است. در ادامه انگیزه‌های چاپلوسی مثل ریاست‌طلبی، ضعف ایمان، نادانی، احساس حقارت و پیامدهای آن مثل گرفتاری در دام شیطان، ترور شخصیت و رسوایی بیان می‌گردد. در آخر فصل برای پیشگیری و درمان چاپلوسی این نکته را یادآوری می‌کند که چاپلوسان دشمنان ما هستند و هرگاه منافعشان اقتضا کند نه تنها از ما ستایش نمی‌کنند بلکه بدگویی خواهند کرد. فصل چهارم به رفتار با فرودستان می‌پردازد و هشت نکته را که در این رابطه باید رعایت شود، بر می‌شمارد که عبارتند از: روابط صمیمانه انسانی، برخورد عادلانه، خوش‌بینی، گشاده‌رویی، قاطعیت در عین نرمی، قدرشناسی و ارج‌گزاری، عیب‌پوش و همدردی است. فصل پنجم آفات اخلاق سازمانی را بر می‌شمارد. نویسنده معتقد است که آفات اخلاق سازمانی شش مورد می‌باشد که عبارتند از: خود محوری، دورویی، تنگ نظری، تبعیض، انتقام‌جویی بد زبانی. مثلاً برای رهایی از خود محوری این را بیان می‌کند که هر انسانی دارای

	<p>فکری محدود است و ثمره یک فکر همیشه کامل نیست ولی همین فکر را می‌توان با تضارب آرا و مدد گرفتن از افکار دیگران به‌ویژه متخصصان و صاحبان تجربه به کمال رساند. نکته جالبی که در انتقام‌جویی مطرح می‌شود مرز عفو و انتقام است. در اینجا نویسنده ملاک کلی عفو و انتقام را میزان تأثیرگذاری مثبت در فرد مجرم می‌داند. به این معنا که باید روحیه و قابلیت مجرم را سنجید و تنها در صورتی از جرم او گذشت که عفو و گذشت او را متنبه کرده، از ارتکاب خلاف باز دارد.</p>
<p>۵</p>	<p>کلید واژه و اصطلاحات پرکاربرد: اخلاق مدیریت، اصول اخلاق، آفات اخلاق، برکات اخلاق</p>
<p>۶</p>	<p>جنبه‌های نوآوری کتاب (مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها و ایده‌های نو): - در پایان هر فصل سؤالاتی از فصل بیان شده که برای مرور مطالب مناسب است. - اصول اخلاقی به‌صورت دسته‌بندی شده بیان شده است. - رفتار در سازمان با دیگران به فرودستان و فرادستان تقسیم شده و مباحث آنها به‌صورت جداگانه مطرح شده است.</p>
<p>۷</p>	<p>روش و رویکرد مورد استفاده مؤلف در طرح مباحث اسلامی: اخلاق گراست.</p>
<p>۸</p>	<p>نقد اجمالی کتاب (بیان نقاط ضعف و قوت): - در برخی از جاها فهرست مطالب با شماره صفحه همخوانی ندارد. - برای ارائه هر مبحث از منابع متعدد و خوبی استفاده شده است. - مطالب کتاب در ساختار منظم و نظام‌مند ارائه شده است. - عمدتاً به راهکارهای عملیاتی کردن نکات اخلاقی در سازمان اشاره نشده است.</p>
<p>۹</p>	<p>سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهادی برای مطالعات و تحقیقات آتی: - تفاوت‌ها و شباهت‌های اخلاق در مدیریت اسلامی با مدیریت غربی کدامند؟ - آیا جدا کردن امور اخلاقی از امور فقهی درست است و اگر آری مرز آنها کدامند؟ - چگونه باید اخلاق را در سازمان پیاده کرد؟ - تأثیر اخلاق در افزایش بهره‌وری سازمان چگونه است؟ - مسائل اخلاقی که مخصوص حوزه مدیریت هستند، کدام هستند؟</p>

اخلاق مدیریت در اسلام

آیت‌الله محمدی ری شهری

اطلاعات چاپ کتاب:		۱
عنوان کتاب: اخلاق مدیریت در اسلام		
ناشر: دارالحدیث	پدیدآورنده/گان: محمدی ری شهری	
تاریخ انتشار: ۱۳۷۵	نوبت چاپ: اول	
شاپک: ندارد		
آدرس و تلفن ناشر: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، روبروی سستاد ژاندارمری، تلفن ندارد.		
عنوان پشت جلد به زبان انگلیسی: ندارد.		۲
سرفصل‌های مورد بحث در کتاب:		
بخش اول: شرح صدر		
تفسیر شرح صدر		
شرح صدر در قرآن		
شرح صدر و مدیریت		
عوامل شرح صدر		
علائم شرح صدر اسلامی		
بخش دوم: آسان شدن مدیریت		
بخش سوم: رسایی سخن		
بخش چهارم: معاون شایسته		

۳	<p>مهم‌ترین منابع مورد استفاده مؤلف: قرآن کریم، نهج البلاغه، میزان الحکمه، وسائل الشیعه، بحار الانوار</p>
۴	<p>خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب کتاب:</p> <p>این کتاب حاصل بیست و هفت جلسه سخنرانی است که در جلسات هفتگی معاونت‌ها و مدیران کل و رؤسای ادارات وزارت اطلاعات در آغاز تأسیس وزارتخانه و در خلال سال‌های ۶۳ و ۶۴ توسط مؤلف ایراد گردیده است. نویسنده در ابتدای بحث خویش اعلام نموده است که موضوع کتاب، اخلاق مدیریت است نه علم مدیریت. وی پس از بیان اجمالی مطالبی در رابطه با سازمان و مدیریت، به موضوع اصول مدیریت رسیده و با استناد به آیات ۲۵ تا ۳۴ سوره طه، ۴ اصل را به‌عنوان اصول مدیریت اسلامی معرفی می‌کند که عبارتند از: ۱- شرح صدر ۲- آسان شدن کار ۳- رسایی سخن ۴- معاونان شایسته. این کتاب مربوط به درخواست حضرت موسی از خداوند است که زمانی که ایشان مأموریت یافت تا پیام الهی را به فرعون ابلاغ کند. مؤلف در هر یک از بخش‌های کتاب به تبیین یک اصل از این ۴ اصل می‌پردازد.</p> <p>بخش اول: شرح صدر</p> <p>در بخش اول به موضوع شرح صدر می‌پردازد که شامل ۵ فصل می‌باشد. در فصل اول به تفسیر شرح صدر پرداخته شده و در فصل دوم شرح صدر در قرآن مورد بحث قرار گرفته است. در فصل سوم مؤلف محترم به موضوع شرح صدر و مدیریت می‌پردازد و ۹ اثر را از آثار شرح صدر می‌داند که عبارتند از: بصیرت، بینش سیاسی، حسن خلق، رفق و مدارا، قاطعیت، انتقادپذیری، تغافل، امید، صبر و استقامت. در فصل چهارم مؤلف به توضیح عوامل شرح صدر می‌پردازد. این عوامل، به‌عنوان اموری تلقی می‌شوند که می‌توانند برای انسان شرح صدر ایجاد نمایند و عبارتند از: معرفت حقیقی، قرآن، ذکر و دعا. در فصل پنجم تحت عنوان علائم شرح صدر اسلامی، نویسنده سه علامت شرح صدر را با استفاده از متون اسلامی بر می‌شمارد که عبارتند از: ۱- دل‌کندن از دنیا و دل‌بستن به آخرت ۲- تسلیم بودن در برابر حق ۳- آرامش دل.</p> <p>بخش دوم: آسان شدن مدیریت</p> <p>در این بخش، مؤلف اصل آسان شدن مدیریت را مطرح می‌کند که بر اساس درخواست حضرت موسی (علیه السلام) از خداوند مطرح می‌گردد. عناوین اصلی که پیرامون</p>

	<p>این اصل و در توضیح آن آمده است عبارت است از: ضرورت آسانی، نسبیّت آسانی و سختی، مطلوبیت آسانی در اسلام و آسان شدن امور به دست خدا.</p> <p>بخش سوم: رسایی سخن</p> <p>در بخش سوم مؤلف به موضوع رسایی سخن می‌پردازد و مبحث فصاحت و مدیریت را مطرح می‌نماید. مؤلف در این بخش همانند تمام بخش‌های دیگر کتاب از آیات و به خصوص روایات به خوبی استفاده نموده است.</p> <p>بخش چهارم: معاون شایسته</p> <p>در بخش آخر کتاب مؤلف به موضوع معاون شایسته می‌پردازد و یکی از راه‌های موفقیت مدیران را داشتن همکاران توانا و شایسته می‌داند.</p>
۵	<p>کلید واژه و اصطلاحات پرکاربرد:</p> <p>اخلاق مدیریت، مدیریت اسلامی، شرح صدر، بصیرت، حسن خلق</p>
۶	<p>جنبه‌های نوآوری کتاب (مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها و ایده‌های نو):</p> <p>استخراج نکات مدیریتی از دعای حضرت موسی (علیه السلام) می‌تواند یک نوآوری باشد.</p>
۷	<p>روش و رویکرد مورد استفاده مؤلف در طرح مباحث اسلامی:</p> <p>اخلاق‌مداری است.</p>
۸	<p>نقد اجمالی کتاب (بیان نقاط ضعف و قوت):</p> <ul style="list-style-type: none"> - مطالب کتاب ساده بیان شده و دشواری و پیچیدگی مطالب در آن دیده نمی‌شود. - از منابع زیادی برای ارائه مطالب استفاده شده است که نشان‌دهنده آشنایی مؤلف محترم با منابع اسلامی است. - مطالب خوبی در حوزه اخلاقی مطرح شده ولی راهکارهای عملیاتی کردن آنها در سازمان‌های کنونی بیان نشده است. - از آیات و روایات زیادی برای ارائه مطالب استفاده شده است ولی اگر از مثال‌ها هم استفاده می‌شد مطالب غنی‌تر می‌شدند.
۹	<p>سؤالات و موضوعات پژوهشی پیشنهادی برای مطالعات و تحقیقات آتی:</p> <ul style="list-style-type: none"> - منابع اصیل روایی مربوط به حوزه مدیریت کدامند و چه بخش‌هایی از آنها مربوط به مدیریت هستند؟ - راهکارهای عملی برای ایجاد شرح صدر کدامند؟ - آیا مفهوم شرح صدر در مدیریت غربی هم مطرح است؟ اگر آری با چه عناوینی